

Kontrola spełniania obowiązku szkolnego

1. Czy gminy wprowadzają do swojej aplikacji SIO dane o wszystkich uczniach z terenu danej gminy? Katalog danych dziedzinowych

Gminy nie wprowadzają i nie przekazują danych identyfikacyjnych i danych dziedzinowych o wszystkich uczniach.

Precyzyjny katalog danych dziedzinowych przekazywanych przez gminy w związku z rozliczaniem obowiązku nauki zawiera art. 23 ustawy o systemie informacji oświatowej:

Art. 23. [Dane dziedzinowe w związku z kontrolowaniem spełniania obowiązku nauki]

Dane dziedzinowe ucznia w związku z kontrolowaniem przez gminę spełniania obowiązku nauki obejmują:

- 1) informację o spełnianiu obowiązku nauki w formie, o której mowa w art. 36 ust. 9 pkt 2 i ust. 12 ustawy – Prawo oświatowe;
- 2) informację o spełnianiu obowiązku nauki przez uczęszczanie do szkoły za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce;
- 3) informację o przyczynie niespełniania tego obowiązku;
- 3a) informację, o której mowa w art. 36 ust. 15 ustawy – Prawo oświatowe, przekazaną wójtowi gminy (burmistrzowi, prezydentowi miasta) przez osoby kierujące podmiotami prowadzącymi kwalifikacyjne kursy zawodowe, o których mowa w art. 117 ust. 2 pkt 3 i 4 tej ustawy;

Gdzie art. 36 ust. 9 pkt 2 i ust. 12 ustawy Prawo oświatowe mówi:

9. Po ukończeniu szkoły podstawowej obowiązek nauki spełnia się przez:

[...]

2) realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy.

12. Uczeń, który ukończył szkołę ponadpodstawową przed ukończeniem 18. roku życia, może również spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie do szkoły wyższej lub na kwalifikacyjne kursy zawodowe.

A z kolei art. 36 ust. 15 ww. ustawy Prawo oświatowe mówi:

15. Dyrektorzy publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych, pracodawcy, o których mowa w ust. 9 pkt 2, oraz osoby kierujące podmiotami prowadzącymi kwalifikacyjne kursy zawodowe, są obowiązani powiadomić wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której mieszka absolwent szkoły podstawowej, który nie ukończył 18 lat, o przyjęciu go do szkoły albo w celu przygotowania zawodowego albo na kwalifikacyjny kurs zawodowy, w terminie 14 dni od dnia przyjęcia absolwenta, oraz informować tego wójta (burmistrza,

prezydenta miasta) o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez absolwenta szkoły podstawowej, w terminie 14 dni od dnia powstania tych zmian.

Informacje o realizacji obowiązku nauki przez uczęszczanie ucznia do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej przekazują właściwe szkoły ponadpodstawowe poprzez rejestrację danych ucznia i przypisanie go do oddziału w szkole.

Aplikacja SIO umożliwia wskazanie następujących kategorii spełniania obowiązku nauki w SIO po stronie gminy:

- przez realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy,
- przez uczęszczanie do szkoły przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce,
- przez uczęszczanie do szkoły wyższej,
- przez uczęszczanie do szkoły za granicą,
- przez uczęszczanie na kwalifikacyjne kursy zawodowe prowadzone przez podmioty, o których mowa w art. 117 ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy Prawo oświatowe;

Natomiast w przypadku niespełniania obowiązku nauki gmina ma do dyspozycji jedną możliwość:

- z innej przyczyny

2. Obowiązki gminy względem dyrektora szkoły w zakresie kontroli spełniania obowiązku szkolnego. Zakres informacyjny

Zgodnie z art. 41 pkt. 2 ustawy prawo oświatowe:

Wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany przekazywać dyrektorom publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat.

Dane powinny być przekazywane bez wezwania, w terminie zapewniającym dyrektorom szkół prawidłowe wykonanie zadań w zakresie ewidencji obowiązku szkolnego (a więc przekazanie zaktualizowanych danych powinno mieć miejsce jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego).

Zadanie to połączone jest z rodzicielskim obowiązkiem powiadamiania gminy o formie spełniania obowiązku nauki (art. 41 ust. 1 prawo oświatowe).

3. Czy gmina może zażądać od OPS informacji dotyczących miejsca zamieszkania rodzica/opiekuna prawnego dziecka i dziecka oraz danych szkoły do której uczęszcza dziecko

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może dysponować ww. danymi osobowymi (zwrócić się do ośrodka pomocy społecznej o ich przekazanie), jeżeli zostały one zgromadzone w

postępowaniach realizowanych przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie upoważnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do wydawania decyzji administracyjnych z zakresu opieki społecznej lub prowadzenia postępowań i wydawania rozstrzygnięć w związku z realizacją programu "Dobry start", zgodnie z art. 110 ust. 7 ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r., poz. 1876) oraz § 8 ust. 2 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 30.05.2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry start" (Dz.U. z 2018 r., poz. 1061). Natomiast jeśli ośrodek pomocy społecznej dysponuje nimi w związku z realizowaniem zadań spoza zakresu upoważnienia wójta to gmina może się zwrócić o ich ujawnienie jako niezbędnych do wykonania obowiązku prawnego gminy, o którym mowa w art. 41 p.o. w zw. z art. 6 ust. 1 lit. c RODO.

4. Podejmowane przez gminę działania w sytuacji gdy rodzic/opiekun prawny nie współpracuje z gminą w zakresie kontroli spełniania obowiązku szkolnego/Jak prawidłowo przeprowadzić postępowanie egzekucyjne w zakresie obowiązku szkolnego/Obowiązki rodzica względem gminy w związku z kontrolą spełniania obowiązku szkolnego

Kontrola obowiązku szkolnego i nauki jest przeprowadzana jako postępowanie wyjaśniające przyczyny braku realizacji ww. obowiązku.

W sytuacji gdy w rodzic /opiekun prawny nie współpracuje przy postępowaniu wyjaśniającym wdrożone zostaje postępowanie egzekucyjne

Art. 42. ust. 1 ustawy prawo oświatowe wskazuje, iż niespełnianie obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W art. 1a pkt 12 lit. b ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wymienione zostały środki egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym, przy czym należy wskazać, iż tylko grzywna w celu przymuszenia lub przymus bezpośredni, są właściwe dla wyegzekwowania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Grzywny nie stosuje się wobec ucznia, jako osoby małoletniej. Wg wskazania art. 120 § 2 ustawy egzekucyjnej, nieuczęszczanie dziecka do szkoły skutkować będzie nałożeniem grzywny na jego przedstawicieli ustawowych. Tym samym egzekwowany będzie rodzicielski obowiązek zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne. Egzekucji podlega również obowiązek zgłoszenia dziecka do szkoły, gdyż skutkiem zaniechania rodziców/prawnych opiekunów będzie nieuczęszczanie dziecka do szkoły oraz obowiązek powiadamiania organów gminy o aktualnej formie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Także na rodziców/prawnych opiekunów, a nie na dziecko, nakładana będzie grzywna w razie zaniechania wypełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą.

Grzywna w celu przymuszenia może być nakładana kilkakrotnie w tej samej lub wyższej kwocie. Każdorazowo nałożona grzywna nie może przekraczać kwoty 10 000,00 zł, a grzywny nakładane wielokrotnie nie mogą łącznie przekroczyć kwoty 50 000,00 zł (art. 121 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji).

W razie wykonania obowiązku określonego w tytule wykonawczym (regularnego posyłania dziecka do szkoły) nałożone, a nieuiszczone lub nieściągnięte grzywny w celu przymuszenia podlegają umorzeniu (art. 125 ustawy egzekucyjnej).

Wg z art. 1 pkt 12 b ustawy egzekucyjnej -wierzyciel to podmiot uprawniony do żądania wykonania obowiązku lub jego zabezpieczenia w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym lub zabezpieczającym

Wierzycielem obowiązku szkolnego jest dyrektor szkoły podstawowej w obwodzie, której dziecko zamieszkuje – art. 1a pkt 13 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Wierzycielem obowiązku nauki wypełnianego przez młodzież w wieku 15-18 lat jest wójt gminy.

Zgodnie ze swoimi obowiązkami, wierzyciel jest zobligowany do wystosowanie upomnienia – art. 15 ustawy egzekucyjnej. Adresatem upomnienia jest zobowiązany (rodzic bądź opiekun prawny). Wymagana jest forma pisemna, zaś treść upomnienia to wezwanie do wykonania obowiązku, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Dla celów dowodowych konieczne jest takie doręczenie upomnienia, aby można było ustalić dokładną datę doręczenia (za pośrednictwem Poczty Polskiej- za zwrotnym poświadczeniem odbioru).

Następnie dochodzi do wystawienie tytułu wykonawczego – art. 26 § 1 i art. 27 ustawy egzekucyjnej. Po upływie siedmiu dni, od dnia doręczenia upomnienia, wierzyciel może dokonać kolejnej czynności zmierzającej do zastosowania środka egzekucyjnego w postaci grzywny w celu przymuszenia. Jest nią wystawienie tytułu wykonawczego, o treści wyznaczonej art. 27 § 1 ustawy egzekucyjnej. Wzór tytułu wykonawczego związanego z obowiązkami o charakterze niepieniężnym - załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 968)

Kolejny etap to wystąpienie z wnioskiem o wszczęcie egzekucji – art. 26 § 1 i art. 28 ustawy egzekucyjnej. Następnie wierzyciel występuje z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Zgodnie z wymogiem art. 28 ustawy egzekucyjnej, ponieważ egzekucja dotyczy obowiązku o charakterze niepieniężnym, wierzyciel powinien wskazać we wniosku środek egzekucyjny. Jest nim grzywna w celu przymuszenia - art. 1a pkt 12 lit. b i art. 119 ustawy egzekucyjnej.

Wierzyciel obowiązku szkolnego składa wniosek oraz tytuł wykonawczy z załączonym dowodem doręczenia upomnienia składa się w organie egzekucyjnym, którym jest właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego. Wójt gminy w oparciu o powyższe dokumenty wydaje postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia spełniania obowiązku szkolnego.

W toku postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez organ egzekucyjny, wierzyciel może występować z wnioskami i środkami procesowymi przysługującymi wierzycielowi. Może zastosować zażalenie na postanowienia oraz występować z wnioskami o zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego.

Wierzyciel obowiązku nauki wystawia tytuł wykonawczy wraz z odpisem a następnie wydaje postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia spełniania obowiązku nauki.

Organem egzekucyjnym jest właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego – zgodnie z art. 20 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W przypadku wyczerpania prawnie dostępnych środków oddziaływań wychowawczych, wskazany jest wniosek wierzyciela skierowany do właściwego Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną małoletniego i podjęcie stosownych działań.

Rodzic/opiekun prawny dziecka niespełniającego obowiązku szkolnego/nauki, ma prawo zgłoszenia zarzutów i wniesienia zażalenia w sprawie prowadzenia całego postępowania egzekucyjnego (art. 33 i art. 34 ustawy) oraz prawo wniesienia zażalenia na postanowienie o nałożeniu grzywny, przy czym wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia (UWAGA!: organ, który wydał postanowienie, może wstrzymać jego wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione). Zażalenie wnosi się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego za pośrednictwem wójta gminy w terminie 7 dni od dnia doręczenia lub ogłoszenia postanowienia.

Rodzice/opiekunowie prawni zobowiązani są do informowania w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, lub wójta gminy w przypadku uczniów w wieku 15-18 lat, o realizacji obowiązku szkolnego/ nauki w sposób określony w art. 36 ust. 10 lub 11

5. Postępowanie w sytuacji gdy pismo do rodziców wraca z adnotacją:

- adresat nieznan
- za granicą
- adresat nie odebrał pisma

Sytuacje, gdy urząd otrzymuje za zwrotnym potwierdzeniem odbioru pisma z adnotacją "adresat nieznan" lub "za granicą" – nie odnoszą się do ustanowionego w art. 41 prawo oświatowe obowiązku gminy polegającego na prowadzeniu ewidencji spełniania obowiązku nauki na terytorium danej gminy. Zakres obowiązku gminy polegającego na prowadzeniu ewidencji spełniania obowiązku nauki na terytorium danej gminy odnosi się bowiem do osób mających miejsca zamieszkania na terytorium tej gminy, tj. do rodziców lub prawnych opiekunów dziecka mającego miejsce zamieszkania na terytorium danej gminy.

W sytuacji gdy urząd za zwrotnym potwierdzeniem odbioru otrzymuje pismo z adnotacją "adresat nie odebrał pisma" - znajdują tu zastosowanie tryby administracyjne przewidziane w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Zgodnie z art. 47 Kodeksu postępowania administracyjnego - jeżeli adresat odmawia przyjęcia pisma przesłanego mu przez pocztę lub inny organ albo w inny sposób, pismo zwraca się nadawcy z adnotacją o odmowie jego przyjęcia i datą odmowy. Pismo wraz z adnotacją włącza się do akt sprawy. W takich przypadkach uznaje się, że pismo doręczone zostało w dniu odmowy jego przyjęcia przez adresata.

6. Usunięcie/przeniesienie ucznia ze szkoły/zaginięcie dziecka a obowiązek informacyjny

Rodzice ucznia podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie (art. 40 ust. 2 ustawy - Prawo oświatowe). Zmianą jest usunięcie/przeniesienie ucznia ze szkoły czy sytuacja zaginięcia dziecka.

7. Postępowanie w sytuacji gdy dziecko będące w pieczy zastępczej nie spełnia obowiązku szkolnego

Zgodnie z art. 4 pkt 19 ustawy prawo oświatowe:

rodzicach – należy przez to rozumieć także prawnych opiekunów dziecka oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem

Tym samym w przypadku braku spełniania obowiązku szkolnego przez dziecko w pieczy zastępczej stosuje się te same działania jak przy dziecku w rodzinie biologicznej. Ponadto należy poinformować PCPR lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o zaistniałej sytuacji.

8. Jak kontrolować spełnianie obowiązku szkolnego w edukacji domowej

Dziecko spełniające obowiązek szkolny w edukacji szkolnej ma obowiązek podejść do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z zakresu części podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym, uzgodniony na dany rok szkolny z dyrektorem szkoły. W sytuacji gdy dziecko nie podchodzi do egzaminu bez podania przyczyny można wnioskować iż nie spełnia obowiązku szkolnego.

9. Długotrwała choroba a spełnianie obowiązku szkolnego

Indywidualnym nauczaniem obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły (art. 127 ust. 2 i 17 p.o.).

Sposób organizacji indywidualnego nauczania określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 09.08.2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży.

10. Prawna wykładnia pobytu ucznia- zamieszkanie czy zameldowanie

Pojęcie "miejsca zamieszkania" należy odczytywać z uwzględnieniem przepisu art. 25-28 ustawy z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740). W związku z tym, miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy.

Przesłankami pozwalającymi określić miejsce zamieszkania dziecka jest więc stałe jego przebywanie w danej miejscowości oraz zamiar przebywania w niej. Miejsce zamieszkania może więc różnić się od miejsca zameldowania. Przy kontroli obowiązku szkolnego, dyrektor powinien kierować się ustaleniami w zakresie miejsca zamieszkania ucznia. Jeżeli uczeń jest w

obwodzie szkoły zameldowany, ale w nim nie mieszka, wówczas kontrola obowiązku szkolnego spoczywa na dyrektorze tej szkoły, w obwodzie której uczeń ten mieszka.

11. Obowiązek szkolny uczniów powracających z zagranicy

Każde dziecko przybywające do Polski, bez względu na obywatelstwo, ma prawo do korzystania – na takich samych warunkach jak polskie dzieci – z bezpłatnej nauki do ukończenia 18 lat lub ukończenia szkoły ponadpodstawowej w:

1. publicznych przedszkolach,
2. publicznych szkołach podstawowych,
3. publicznych szkołach ponadpodstawowych.

W celu kontynuowania nauki po powrocie z zagranicy należy skierować do dyrektora właściwej publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, albo wybranej szkoły ponadpodstawowej, wniosek o przyjęcie do szkoły i przedstawić dokumenty potwierdzające spełnianie przez dziecko za granicą obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Kontynuowanie nauki może rozpocząć się z początkiem roku szkolnego lub w trakcie jego trwania.

Przy kwalifikowaniu ucznia przybywającego z zagranicy do odpowiedniej klasy dyrektor szkoły może wziąć pod uwagę wiek ucznia lub opinię rodzica ucznia albo pełnoletniego ucznia.

Przyjmowanie dzieci i młodzieży przybywających z zagranicy do szkół w Polsce regulują przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1655 z późn.zm.).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem uczeń przybywający z zagranicy jest kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr oraz przyjmowany do publicznej szkoły podstawowej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – z urzędu, na podstawie dokumentów.

Dokumenty potwierdzające naukę w szkole za granicą powinny zostać przetłumaczone na język polski (nie musi to być tłumaczenie przysięgłe). Dokumenty nie muszą być nostryfikowane, z wyjątkiem dokumentów będących podstawą przyjęcia słuchacza do publicznej szkoły branżowej II stopnia oraz publicznej szkoły policealnej.